

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาในระดับกลาง ที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ย่อมมีความต้องการกำลังคน ในระดับกลางเป็นอย่างมาก เพราะกำลังคนที่มีการศึกษามีถึงคนที่มีคุณภาพนั้น สามารถที่จะ พัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้าได้อย่างรวดเร็ว ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากการ ศึกษาในระดับนี้จะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างมากมาย แต่ประเทศที่ กำลังพัฒนาย่อมมีปัญหากับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ปัญหาการมัธยมศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนา มีลักษณะคล้ายคลึงกันหลายประการ ดังที่ ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2521 : 1) ได้กล่าวถึงปัญหาการมัธยมศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาว่ามีปัญหา หลายด้านด้วยกัน เช่น ปัญหาเรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษาเน้นหนักในเรื่องการเตรียมเด็กให้เข้า เรียนในระดับอุดมศึกษามากเกินไป ปัญหาเด็กและผู้ปกครองสนใจแต่จะเรียนวิชาสามัญ ไม่ ประสงค์จะเรียนวิชาชีพทั้ง ๆ ที่ประเทศขาดกำลังคนฝ่ายเทคนิคในระดับกลางเป็นอันมาก ปัญหา การขาดแคลนครูทั้งปริมาณและคุณภาพและปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ เป็นต้น ดังนั้น ในแผนพัฒนา การศึกษาแห่งชาติตั้งแต่ระยะที่ 1-ระยะที่ 5 จึงได้ระบุถึงแนวทางในการพัฒนามัธยมศึกษาไว้ อย่างชัดเจน เช่น ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2525 : 76) ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพทัดเทียมกัน
2. เพื่อกระจายความเสมอภาคทางโอกาสของการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีพละทานามัยที่สมบูรณ์ รู้จักสิทธิ หน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4. เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น และรักการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม

5. เพื่อปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นสื่อกลางในการพัฒนาท้องถิ่น

สำหรับแนวทางในการพัฒนามัธยมศึกษาที่กำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) นั้น ได้ระบุไว้ในนโยบายข้อที่ 1 ว่า "ปรับปรุงโรงเรียนที่ยังไม่ได้มาตรฐานให้สูงขึ้น โดยจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพให้ทัดเทียมกัน พร้อมทั้งสนับสนุนให้โรงเรียนที่อยู่ใกล้กันช่วยเหลือและใช้ทรัพยากรร่วมกัน" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525 : 76)

จากวัตถุประสงค์ในข้อ 1,2 และนโยบายข้อที่ 1 ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 ดังกล่าวแล้ว กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาลทั่วประเทศ ได้จัดทำเป็นนโยบายและแนวดำเนินการในแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) โดยกำหนดเป็นนโยบายด้านการมัธยมศึกษา ในข้อที่ 2 (กรมสามัญศึกษา, 2527: 6) ไว้ว่า "ปรับปรุงและส่งเสริมโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดให้มีคุณภาพสูงขึ้น และทัดเทียมกัน โดยให้ความสำคัญแก่โรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารและยากจนเป็นอันดับแรก" บรรจุไว้ในแผนงานบริหารการมัธยมศึกษาโดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 เป็นต้นไป ในการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว ได้คัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการจากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีอยู่ในปีการศึกษา 2526 รวมทั้งสิ้น 1,554 โรงเรียน (กองแผนงาน, 2526 : 14) โดยพิจารณาเฉพาะโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ขนาดไม่เกิน 12 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมไม่ถึง 500 คน ตั้งขึ้นก่อนปีการศึกษา 2525 และยังไม่เคยเข้าโครงการปรับปรุงใด ๆ รวม 240 โรงเรียน เหล่านี้ตั้งอยู่ในท้องถิ่นชนบทห่างไกล ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีนักเรียนเข้าเรียนค่อนข้างน้อย และอยู่ในสภาพที่ต้องเน้นการปรับปรุงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาสำหรับการบริหารโรงเรียนก็มุ่งให้โรงเรียนดำเนินการตามแนวปฏิบัติของโรงเรียนเพื่อพัฒนาชนบท โดยทำหน้าที่ 3 ประการคือ สอนนักเรียน สอนประชาชนและบริการชุมชน เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ในการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กทั้ง 240 โรงเรียน ได้ดำเนินการโดยแบ่งเป็น 3 รุ่น คือ

รุ่นที่ 1 (ปีงบประมาณ 2527) ปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในชนบทห่างไกล ในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 83 โรงเรียน

รุ่นที่ 2 (ปีงบประมาณ 2528) ปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในชนบทห่างไกลในภาคกลางและภาคเหนือจำนวน 86 โรงเรียน

รุ่นที่ 3 (ปีงบประมาณ 2529) ปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในชนบทห่างไกลในภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 71 โรงเรียน

ในการดำเนินงานตามโครงการนั้น กรมสามัญศึกษาจะหาทางช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ให้สามารถเรียนได้จนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการยกเว้นเงินค่าบำรุงการศึกษาแก่นักเรียนร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนเหล่านี้ และจัดหาแบบเรียนให้ยืมเรียนทุกคน นอกจากนี้ยังได้พยายามแสวงหาทรัพยากรและระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนมาช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนเรื่องเสื้อผ้า อาหารกลางวัน อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ อีกด้วย โดยคาดว่านอกจากจะเป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่แล้ว ยังเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ไม่มีโอกาสเรียนต่อเข้ามาเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้น

โครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนที่คัดเลือกเข้าโครงการมีความพร้อมทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์และบุคลากร ที่จะทำให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการตามโครงการดังกล่าว ได้ประสบปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาการจัดตั้งโรงเรียนไม่เป็นไปตามแผนระยะยาวในการกำหนดจุดที่ตั้งโรงเรียนที่วางไว้ เนื่องจากข้อมูลของจังหวัดไม่ตรงกับข้อเท็จจริงและความกดดันทางการเมือง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2527: 139) ปัญหาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และปัญหาของผู้ปกครองไม่ต้องการให้นักเรียนเรียนต่อ (กรมสามัญศึกษา 2529: 7)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2527: 139) ได้ประเมินสภาพการจักระการศึกษ ในครึ่งแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 5 สรุปปัญหาการมัธยมศึกษาว่า วิธีการและมาตรการในการป้องกันและแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กเกินไปดังกล่าว เป็นเพียงการผ่อนคลายนปัญหาเท่านั้น เนื่องจากการดำเนินงานตามโครงการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษายังประสบปัญหาเรื่องการจัดตั้งโรงเรียนไม่เป็นไปตามแผนระยะยาวในการกำหนดจุดที่ตั้งโรงเรียนที่วางไว้ เนื่องจากข้อมูลของจังหวัดไม่ตรงกับข้อเท็จจริงและความกดดันทางการเมือง ดังนั้น โรงเรียนขนาดเล็กก็จะต้องเป็นปัญหาต่อไปอีก และการดำเนินงานจะบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การได้งบประมาณแผ่นดินและเงินบริจาคสนับสนุนตามที่ได้ประมาณการไว้ในแต่ละปี

ในปีงบประมาณ 2528 กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา ได้มีการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการในรุ่นที่ 1 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน 15 โรงเรียน จากทั้งหมด 83 โรงเรียน โดยศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กทางด้านความร่วมมือของชุมชน เศรษฐกิจ การคมนาคม และทัศนคติของผู้ปกครองต่อการศึกษา พบว่าชุมชนให้ความร่วมมือส่งบุตรหลาน เข้าเรียนต่อเพิ่มขึ้น 31-94 คน การคมนาคมระหว่างชุมชนกับโรงเรียนไม่สะดวก ถนนส่วนมากเป็นถนนลูกรัง ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนส่วนใหญ่ยากจน ทัศนคติของผู้ปกครองไม่นิยมให้เด็กเรียนต่อเพราะเห็นตัวอย่างที่เรียนจบสูงกว่าระดับประถมศึกษาแล้วหางานทำไม่ได้

จากการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 ของกรมสามัญศึกษา (2529: 7) พบว่า นโยบายที่ให้นักเรียนชั้น ป.6 ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในอัตราร้อยละ 50 ไม่สามารถทำได้ในบางท้องที่ ทั้งนี้เพราะสภาพเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติของผู้ปกครองไม่เอื้อต่อการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อ

ผลจากการวิจัยปัญหาและอุปสรรคของโครงการระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนมาช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนในชนบทห่างไกล ซึ่งเป็นโครงการย่อยที่สนับสนุนโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็กในรุ่นที่ 1 ของทัศนีย์ จันทรแท้ (2528: 155) โดยศึกษาในด้านสังคมสงเคราะห์ พบว่า สำหรับเด็กที่ไม่ได้รับการยกเว้นเงินค่าบำรุงการศึกษา โรงเรียนต้องเก็บค่าบำรุงในอัตราค่าสุดและยังเก็บได้ยาก เนื่องจากส่วนใหญ่ฐานะยากจน พอทวงถามเข้า

เด็กก็หายไปไม่มาเรียน ทำให้โรงเรียนไม่มีเงินที่จะนำมาใช้จ่ายและจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการเรียนการสอน นับเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของโรงเรียนในการที่จะปรับปรุงโรงเรียน

นอกจากปัญหาดังได้กล่าวแล้ว ผู้ทำการวิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลการวางแผนรับนักเรียนเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2528 ของกรมสามัญศึกษา โดยมีเป้าหมายที่จะรับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ได้อัตราร้อยละ 50 ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจำนวน 240 โรงเรียน มีโรงเรียนจำนวน 9 โรงเรียน ใน 8 จังหวัดที่รับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้าหมาย (กองการมัธยมศึกษา 2527: 58-66) และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา เกี่ยวกับจำนวนนักเรียนของโรงเรียนทั้ง 9 โรงเรียนดังกล่าว พบว่าเมื่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2528 เลื่อนเป็นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2529 จะมีจำนวนนักเรียนลดลงจากเดิม 3-21 คน โดยเฉพาะโรงเรียนเมืองบัววิทยา จังหวัดสุรินทร์ จำนวนนักเรียนลดลงจากเดิม 21 คน ส่วนโรงเรียนบ้านไร่วิทยาคม จังหวัดสุโขทัย จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อเลื่อนเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีจำนวนเพิ่มขึ้น 37 คน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้ทำการวิจัยมีความคิดเห็นว่า นอกเหนือจากปัญหาทางด้านสภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่สามารถส่งเสริมให้บุตรเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาแล้ว น่าจะมีปัญหาอื่น ๆ อีกเช่น การกำหนดนโยบายและเป้าหมายของกรมสามัญศึกษาในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก หรือการกำหนดนโยบายและมาตรการการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก อาจเป็นปัญหาที่ทำให้โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมาย และเนื่องจากโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของกรมสามัญศึกษา เป็นโครงการที่จะดำเนินการต่อเนื่องในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ซึ่งระบุว่า จะปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในโครงการ จำนวน 240 โรงเรียนต่อไป และจะปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 180 โรงเรียน จึงควรมีการวิจัยในเรื่องนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนประเภทนี้ในแผนระยะที่ 5 และป้องกันปัญหาของโรงเรียนที่จะดำเนินการในแผนระยะที่ 6 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของกรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของกรมสามัญศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินการของโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของกรมสามัญศึกษา จะครอบคลุมสภาพและปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานของกรมสามัญศึกษาในค้ำ
  - 1.1 การจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน
  - 1.2 การส่งเสริมสนับสนุนในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียน
2. สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในค้ำ
  - 2.1 การรณรงค์เพื่อให้นักเรียนเข้าเรียนต่อมากขึ้น
  - 2.2 การประเมินฐานะของผู้ปกครองเพื่อยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา
  - 2.3 การจัดหนังสือให้นักเรียนยืมเรียน
  - 2.4 การจัดโรงเรียนตามแผน ตีมรูป
  - 2.5 การจัดแผนการเรียนและการบริหารหลักสูตร
  - 2.6 การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและความสัมพันธ์กับชุมชน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 240 โรงเรียน ซึ่งเริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปีการศึกษา 2527-2529 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อที่จะพัฒนาและปรับปรุงให้โรงเรียนมีความพร้อมทั้งบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ และพร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสูงขึ้นด้วย

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมไม่ถึง 500 คน (ขนาดไม่เกิน 12 ห้องเรียน) ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก และเป็นโรงเรียนที่รับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้าหมาย

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ทั้งที่ได้รับแต่งตั้งเป็นทางการและได้รับแต่งตั้งเป็นการภายในของโรงเรียนที่อยู่ในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

ครู-อาจารย์ หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

เจ้าหน้าที่กรมสามัญศึกษา หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งระดับหัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ สังกัดกองแผนงาน กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา และมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึง สภาพและปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่รับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้าหมาย ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เป็นแนวทางให้กรมสามัญศึกษาให้นำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เจ้าหน้าที่กรมสามัญศึกษา ได้แก่ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งระดับหัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน และเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ สังกัดกองแผนงานและกองการมัธยมศึกษา จำนวน 10 คน

2. ผู้บริหาร ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ และครู-อาจารย์ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่รับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้าหมาย จำนวน 9 โรงเรียน มีผู้บริหาร 9 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร 9 คน ครู-อาจารย์ที่เป็นกรรมการคัดเลือกนักเรียนที่ยากจนเพื่อยกเว้นเงินค่าบำรุงการศึกษา จำนวน 9 คน รวมประชากรทั้งหมด 27 คน

3. ครู-อาจารย์ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน 9 โรงเรียน รวมทั้งหมด 95 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากรรวมทั้งหมด 132 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 3 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (structured interview)

เพื่อใช้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของกรมสามัญศึกษา ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended) ประกอบด้วยข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ รวม 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของกรมสามัญศึกษาเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน และแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียน

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของกรมสามัญศึกษา

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูอาจารย์ที่เป็นกรรมการคัดเลือกนักเรียนที่ยากจนเพื่อยกเว้นเงินค่าบำรุงการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นแบบตรวจสอบรายการและคำถามแบบปลายเปิด ประกอบด้วยข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์รวม 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการของโรงเรียน ที่เกี่ยวกับการรณรงค์ให้นักเรียนที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากขึ้น โดยการยกเว้นเงินค่าบำรุงการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการใช้ทรัพยากรใน ห้องดินและความสัมพันธ์กับชุมชน

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการของ โรงเรียน

ชุดที่ 3 แบบสอบถามเพื่อใช้สอบถามครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ประกอบด้วยข้อคำถามในแบบสอบถาม รวม 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการของโรงเรียน

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร คำรา บทความ เกี่ยวกับการปรับปรุงโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็ก เอกสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ การปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของกรมสามัญศึกษา เกี่ยวกับการจัดทำและการ ดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามนี้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยพิจารณาให้ความเห็น ในด้านความครอบคลุมเนื้อหาและภาษาที่ใช้

4. นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามร่วมกับอาจารย์ ที่ปรึกษา

5. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและแก้ไขไปใช้กับกลุ่ม ประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแจกแจงความถี่ หากำร้อยละ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

รายงานผลการวิจัย ให้นำเสนอเป็น 5 บทตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยและลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย โครงการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา โครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อ เสนอแนะ